

Cadw pellter cymdeithasol mewn ysgolion cynradd

Y Pwyllgor Deisebau | 15 Medi 2020
Petitions Committee | 15 September 2020

Cyfeirnod: RS20/13467-1

Rhif y ddeiseb: P-05-999

Teitl y ddeiseb: Sicrhau bod pob ysgol gynradd yn cadw pellter cymdeithasol o 1 metr fan lleiaf ym mis Medi 2020

Testun y ddeiseb: Rhaid amddiffyn ein plant, ac amddiffyn ein GIG. Nid yw'n gyfrinach bod ein GIG yn ei chael hi'n anodd ymdopi â phwysau'r gaeaf bob blwyddyn, gan gynnwys y fflw tymhorol, a bod ysbytai'r DU yn llawn o ganlyniad i'r pwysau hyn. Bob blwyddyn, mae ein sianeli newyddion a'n ffrydiau newyddion yn llawn straeon am y pwysau hyn. Byddai cynnydd sydyn mewn achosion o'r coronafeirws yn rhoi pwysau ychwanegol ar y GIG, gan arwain, o bosibl, at chwalu'r system. Er gwaethaf hyn, mae Llywodraeth Cymru yn bwriadu anfon ein plant yn ôl i'r ysgol, a hynny heb fesurau cadw pellter cymdeithasol i'w hamddiffyn.

Gwybodaeth ychwanegol: Mae tystiolaeth yn dangos bod angen lefel o normalrwydd ar blant er mwyn atal problemau iechyd meddwl a sicrhau ffyrdd iach o fyw iddynt. Gan gydnabod hyn, a chadw mewn cof y peryglon sy'n wynebu ein plant a'r GIG, rwy'n annog Llywodraeth Cymru i ailystyried ei chynnydd, ac i ystyried cynnig cyfuniad o addysg gartref ffurfiol, drwy ddysgu o bell, a pharhau â'r fodel "swigen", sy'n hwyluso mesurau cadw pellter cymdeithasol. Byddai hyn yn caniatáu i blant ddychwelyd i'r ysgol yn rhan amser, ond byddai hefyd yn caniatáu iddynt ymgymryd ag astudiaethau ffurfiol amser llawn. Rwy'n cynnig y dylai'r dull hwn gael ei weithredu hyd at dymor y gwanwyn, pan fydd y cyfnod blynyddol o bwysau'r gaeaf wedi pasio.

1. Crynodeb

Ailagorodd ysgolion ledled Cymru i bob disgybl yn llawn amser ar ddechrau Medi 2020. Daeth Llywodraeth Cymru i'r penderfyniad hwn ar **9 Gorffennaf 2020** yn dilyn cyngor gan ei Chell Cyngor Technegol.

Ar ddechrau mis Awst, gwnaeth Llywodraeth Cymru **lacio'r gofyniad ar blant** o dan 11 oed (mewn ysgolion cynradd) i gadw pellter cymdeithasol.

Mae'r briff hwn yn rhoi rhywfaint o wybodaeth gefndirol berthnasol a dolenni at ffynonellau a chyhoeddiadau allweddol.

2. Cyfnodau blaenorol pan gaewyd ysgolion a lleihawyd gweithrediadau.

2.1. Dysgu o bell gartref

Caewyd ysgolion ar gyfer darparu addysg statudol ddydd Gwener 20 Mawrth 2020 ar sail iechyd cyhoeddus oherwydd COVID-19. Arhosodd ysgolion ar agor i **blant sy'n agored i niwed a phlant gweithwyr allweddol** nad oedd gofal plant diogel arall ar gael ar eu cyfer, fel rhan o 'ddiben newydd' i ysgolion, gan alluogi'r ymateb i COVID-19. Ar ôl iddynt gau i'r mwyafrif helaeth o ddisgyblion, roedd disgwyl i ysgolion gefnogi addysg disgyblion gartref, trwy ddefnyddio adnoddau ar-lein fel **Hwb**.

Cyhoeddodd Ymchwil y Senedd **erthygl blog ar 8 Ebrill** sy'n rhoi mwy o wybodaeth am y cam hwn.

2.2. 'Dysgu cyfunol'

Ddydd Llun 29 Mehefin, dechreuwyd proses raddol, fesul cam, o ddychwelyd i'r ysgol. Diben hyn oedd i ddisgyblion **'Ailgydio, Dal i Fyny a Pharatoi'** ar gyfer yr hyn y mae'r **Gweinidog Addysg, Kirsty Williams AS, wedi rhybuddio** y bydd 'yn debygol o fod yn dymor hydref hir a heriol iawn'.

Oherwydd yr angen i gadw pellter cymdeithasol, wrth ddychwelyd yn raddol i'r ysgol roedd tua thraean o'r disgyblion yn bresennol yn yr ysgol ar unrhyw adeg benodol, ac roedd disgyblion yn cael cyfle i fynd i'r ysgol ar o leiaf dri achlysur cyn gwyliau'r haf. Roedd y rhan fwyaf o'r addysgu a'r dysgu'n parhau i fod ar-lein fel rhan o fodel 'dysgu cyfunol'.

Cyhoeddodd Ymchwil y Senedd **erthygl blog ar 16 Mehefin** sy'n rhoi rhagor o wybodaeth am y cam hwn.

3. Dychwelyd i'r ysgol

Cyhoeddodd y Gweinidog Addysg ar 9 Gorffennaf y byddai'r holl ddisgyblion yn dychwelyd i ysgolion ar amserlen amser llawn o ddechrau'r tymor newydd ar 1 Medi 2020, yn ddibynnol ar yr amodau o ran trosglwyddiad y coronafeirws. Daeth Llywodraeth Cymru i'r penderfyniad hwn yn dilyn cyngor gan ei **Chell Cyngor Technegol**, a argymhellodd:

y dylai ysgolion yng Nghymru gynllunio i agor ym mis Medi, gyda 100% o ddisgyblion yn gorfforol bresennol ar safleoedd ysgolion, cyn belled â bod lefelau COVID-19 yn parhau i ostwng yn gyson yn y gymuned, a bod mesurau priodol ar waith i ddiogelu staff a phlant.

Nododd y cyngor gwyddonol bwysigrwydd y cynllun Profi, Olrhain, Diogelu ac argymhellodd y dylai'r rhaglen olrhain cysylltiadau anelu at olrhain tuag 80% o gysylltiadau, ac y dylid olrhain o leiaf 35% ohonynt o fewn 24 awr.

Argymhellodd hefyd y dylai 'paratoadau ar gyfer gallu addysgu hyd at 100% o'r plant o bell fod yn eu lle bob amser, rhag ofn bydd angen gwneud hynny'. Mae llythyr y Gweinidog at y Pwyllgor ynghylch y ddeiseb hon yn cyfeirio at y posibilrwydd o gyfyngiadau symud lleol pe bai'r amodau'n dirywio. Mae dysgu cyfunol, felly, yn cael ei gadw i raddau helaeth fel cynllun wrth gefn posibl os oes angen. Fodd bynnag, fel y dywedodd y Prif Weinidog yn y **Cyfarfod Llawn ar 26 Awst** (paragraffau 13-20), mae Llywodraeth Cymru yn blaenoriaethu ailagor ysgolion yn ôl y capasiti sydd ar gael i lacio'r cyfyngiadau:

...penderfynodd y Cabinet yr wythnos diwethaf i gadw'r rhan fwyaf o'r hyblygrwydd sydd ar gael i ni i helpu i ailagor ysgolion yng Nghymru yn ddiogel ac yn llwyddiannus o 1 Medi ymlaen....

3.1. Materion ymarferol

Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi **canllawiau gweithredo** i ysgolion ynglŷn â rheoli'r broses o ddisgyblion yn dychwelyd, ynghyd â **chanllawiau ar ddysgu**. Mae **adran Cwestiynau Cyffredin** ar ei gwefan hefyd.

Mae Llywodraeth Cymru wedi caniatáu cyfnod o hyblygrwydd, gan gydnabod y bydd ysgolion o bosib am ganolbwyntio ar grwpiau mewn blynyddoedd â blaenoriaeth, fel y rhai sy'n dechrau mewn ysgolion uwchradd, y rhai sy'n sefyll arholiadau yr haf nesaf neu'r rhai sydd yn y dosbarth derbyn. Mae hyn yn caniatáu amser, hyd at bythefnos, ar gyfer unrhyw gynllunio ac ad-drefnu, gyda disgyblion yn dychwelyd ar wahanol ddyddiadau. Mae Llywodraeth Cymru hefyd wedi **addasu gofynion y cwricwlwm statudol** ac erbyn hyn mae gofyn i ysgolion wneud ymdrech rhesymol yn

unig i addysgu'r cwricwlwm llawn. Mae'r addasiad hwn, a gyhoeddwyd o dan Ddeddf y Coronafeirws 2020, yn para hyd at 30 Medi 2020, a bydd y Gweinidog yn ei adolygu'n barhaus.

Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ar 31 Gorffennaf ei bod yn llacio'r gofyniad i gadw pellter cymdeithasol ymhlith plant o dan 11 oed. **Dywedodd** fod hyn 'yn cyd-fynd â'r dystiolaeth wyddonol sy'n dangos bod y risg o drosglwyddo'r haint yn is yn y grŵp oedran hwn'. Fodd bynnag, ychwanegodd Llywodraeth Cymru ei bod yn bwysig iawn bod plant hŷn ac oedolion ifanc yn parhau i gadw pellter cymdeithasol gan fod lefel y risg yn wahanol yn y grwpiau oedran hyn.

Ar 26 Awst, gwnaeth Llywodraeth Cymru **ddiweddarau ei safbwynt ynglŷn â gorchuddion wyneb mewn ysgolion**. Argymhellir y dylid defnyddio gorchuddion wyneb mewn ysgolion uwchradd ond nid mewn ysgolion cynradd. Er bod **cyngor gwyddonol** yn nodi nad yw gorchuddion wyneb yn debygol o wneud fawr o wahaniaeth mewn plant o dan 11 oed, fe'u hargymhellir ar gyfer holl aelodau'r cyhoedd dros 11 oed mewn lleoliadau dan do lle na ellir cadw pellter cymdeithasol, gan gynnwys ysgolion uwchradd.

4. Pwysu a mesur y risg o drosglwyddo'r firws mewn ysgolion yn erbyn y niwed i blant a phobl ifanc o ganlyniad i beidio â mynd i'r ysgol

Fel y mae llythyr y Gweinidog yn ei amlinellu, mae'n rhaid cael cydbwysedd gofalus rhwng y risg o drosglwyddo COVID-19 mewn ysgolion a'r effeithiau negyddol ar iechyd wrth beidio â mynd i'r ysgol. Mae canllawiau gweithredol Llywodraeth Cymru yn nodi:

Gan fod y sefyllfa wedi gwella erbyn hyn, mae'r cydbwysedd risg bellach yn gadarn o blaid bod plant yn dychwelyd i'r ysgol. Mae peidio â mynd i'r ysgol yn niweidiol i ddatblygiad gwybyddol ac academaidd plant, ac i'w hiechyd a'u lles, yn enwedig ymysg plant difreintiedig; a, gall hyn gael effaith yn y tymor byr a'r tymor hwy. Gwyddom fod cyflawniad academaidd is hefyd yn troi'n gostau economaidd tymor hir. Gwyddom hefyd fod cau ysgolion wedi effeithio ar allu rhai teuluoedd i weithio. Bydd anfon dysgwyr yn ôl i'r ysgol mor gyflym ac mor ddiogel â phosibl yn arwain at fanteision cadarnhaol ar sawl agwedd, yn enwedig eu lles meddyliol ac emosiynol.

Ar 23 Awst, **cyhoeddodd y pedwar Prif Swyddog Meddygol ledled y DU ddatganiad ar y cyd** ynglŷn â'r dystiolaeth o risgiau a buddion i iechyd o ganlyniad i ailagor ysgolion a lleoliadau gofal plant. Dehonglwyd hyn fel rhywbeth sy'n ategu'r penderfyniad i ailagor ysgolion.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.